

Национален център за
безопасен Интернет
Safenet.bg

**Готови ли сте да
говорите с
децата си за Интернет?**

OAK
FOUNDATION

ins@fe

Save the Children
Norway

Готови ли сте да говорите с децата си за Интернет

Този въпрос със сигурност съдържа в себе си поне два дргуи:

- Готови ли сте да говорите с децата си?

Но да говорите истински, а не просто: „Спа ли, яде ли, научи ли си уроците, колко часа седя пред компютъра?“. Да говорите не толкова за да кажете, а за да чуете. Да говорите, за да разберете, а не да осъждате. Да говорите с искрен интерес. Да говорите с любов.

- Готови ли сте да говорите за Интернет?

Независимо дали самите вие ползвате, или не това най-невероятно откритие на миналия век, сигурни ли сте, че познавате начина, по който децата ви живеят в него?

И ако на първия въпрос никои не може да отговори вместо вас, искрено се надяваме тази брошура да направи отговора на втория много по-лесен.

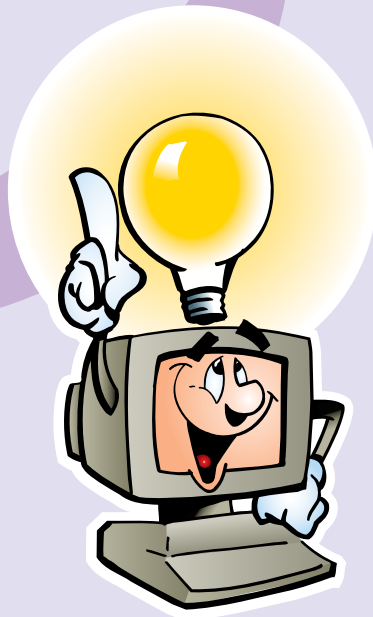
Що е то Интернет

Интернет е виртуален свят, в който са представени и добрите, и лошите страни на реалната действителност. Бихте ли пуснали детето си да се шляе из целия свят без никаква възможност за контрол от ваша страна, без да сте определили какво е разрешено и какво - забранено?

Това се случва с него, когато стои пред екрана на компютъра.

За броени секунди то може да отиде от Филаделфийската библиотека в специализирана книжарница за порнографски издания, да напазарува купища напълно ненужни неща, да чуе концерт на Бах или да изгледа поредната версия на «Умирай трудно».

Времето, прекарано в Интернет, не е просто седене пред компютъра, а достъп до огромно количество информация. Един привлекателен, но и изпълнен със скрити опасности свят.

Как се намира информация в Интернет

Ако не ни е известен точният адрес, където се намира необходимата ни информация, обикновено използваме „търсачки“. Търсачката е нещо като много добре подготвена и услужлива библиотекаря, която можем да питаме за всичко. Достатъчно е само да ѝ дадем ключовите думи за нужната ни информация и тя ще ни извади списък на всички страници, в които тези думи се срещат. И тук идва завръзката. Колко пъти ви се е случвало да се заглеждате в някоя книга на „Славейков“, чието заглавие ви се струва интригуващо, а като се зачетете, да се окаже нещо съвсем друго? В Интернет това се случва непрекъснато.

Ако малолетната ви дъщеря зададе за търсене в една от най-добрите търсачки Google думата „момичета“, повечето резултати, които ще излязат заедно със снимките, не са това, което бихте искали тя да види. Съвсем същото важи и за сина ви при търсене с думата „момчета“.

Не дай Боже, да потърсите израз, който съдържа думата „горещи“ - снимките, които ще видите, меко казано, ще ви шокират.

Ситуацията много напомня возенето на децата в кола по Околовръстния път на София. Естествено, вашата цел не е да им покажете проститутките, но тъй като те устремно се хвърлят върху капака, трудно бихте могли да избегнете обяснение на тази тема. Разликата е в това, че в Интернет децата се возят сами и вие не винаги бихте могли да влияете върху ситуацията.

Няма да се спираме подробно на другите сериозни екстри в Интернет. Искате да си направите бомба - няма нищо по-лесно от това. Напишете в търсачката „бомба“ и веднага ще попаднете на най-различни предложения, като започнете от точното описание на коктейл „Молотов“ и свършите с атомната бомба. Да не говорим за сайтовете, които дават „полезни съвети“ как да се самоубием, как да деформираме тялото си чрез самонараняване или чрез дълго гладуване.

Как човек се среща с други хора в Интернет

Както и в реалния живот - като посещава различни заведения, дискуссионни клубове, купони, кръгли маси или просто ходи на гости у приятели. В Интернет тези места се наричат „чат“ (от английското “chat” - бърбя) или форуми – почти всеки сайт вече дава възможност да се коментира съдържанието на сайта или да се обсъжда каквато и да било друга тема. Най-популярната програма за чат у нас е Скайп, но и всички сайтове за онлайн игри обикновено дават възможност на играчите да общуват помежду си в реално време. Най-популярното явление в Интернет през последните няколко години обаче са така наречените сайтове социални мрежи. Най-големият от тях - Фейсбук - има над 400 милиона регистрирани потребители в цял свят и ежедневно броят им нараства, като българските потребители са поне един милион. Голяма част от тях са непълнолетни. А българското съответствие на световните социални мрежи са сайтовете за запознанства, като в някои от тях непълнолетните потребители са над 70 процента. Както и в живия живот, ако си пубер, логично е да ходиш на дискотека, така и в интернет е съвсем естествено да търсиш местата, посещавани от другите млади хора, т.е. да влизаш в тийнейджърски сайтове.

Но за разлика от реалната, при виртуалната действителност никои не е длъжен да бъде такъв, какъвто е, и всеки може да бъде такъв, какъвто иска, или по-точно такъв, за какъвто иска да го мислят. И ако в дискотеката плешивият 60-годишен чичко веднага би направил впечатление, то в тийнейджърския сайт или чат нещата галеч не са така очевидни.

Какво да се прави?

Както решавате на каква възраст да пуснете детето за първи път само да отиде на училище, така трябва да решите на каква възраст да го пуснете и в Интернет.

Преди да тръгне само на училище, вие много пъти го водите, показвате му пътя и формулирате определени правила на поведение, които да осигурят неговата безопасност.

Така е най-разумно да се постъпи и с Интернет.

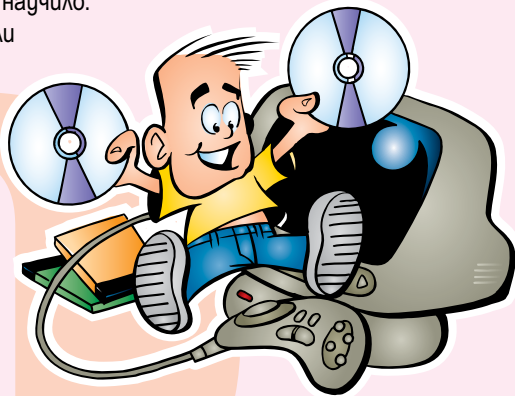
Добре е първоначално вие или някой друг доверен възрастен да го води в Интернет.

Задължително е да формулирате правилата за безопасност.

Трябва да се убедите, че детето добре ги е научило.

Задължително да упражнявате контрол дали правилата се спазват.

Сигурно е, че от време на време детето ще притичва на червено, но трябва поне да се е научило да се оглежда преди това.

Как да намалите рисковете за семейството от употребата на Интернет

1. Никога не давайте информация, чрез която можете да бъдете разпознати - домашен адрес, име на училище, телефонен номер. Особено внимателно се отнасяйте към даването на лична информация като възраст, семейно или финансово положение.

2. Не качвайте снимки на децата си в уебсайтове, достъпни за общата публика.

3. Измислете си псевдоним, не споменавайте името на детето си в сайтове с публичен достъп.

4. Прочетете внимателно политиката на вашия Интернет доставчик относно защитата на личните данни и прочетете как може да бъде използвана информацията за вас.

5. Опитайте се да превърнете компютъра в семеен. По-добре го поставете в хола, отколкото в стаята на детето.

6. Опознайте Интернет услугите, ползвани от вашите деца. Помолете детето да ви помогне. Накарайте го да ви покаже какво прави в Интернет и да ви даде псевдонимите и паролите, с които влиза в сайтовете, където има регистрация и го посъветвайте да не ги дава на никого освен на вас.

7. Запознайте се с виртуалните му приятели така, както познавате реалните.

8. Обяснете заплахите, които носят срещите с хора, с които детето се е запознало в Интернет (те могат да не са такива, за каквито се представят).

9. Ако детето много настоява да се види с някого, задължително трябва да присъствате вие или друг възрастен, на когото имате доверие.

Уредете срещата на публично място, в никакъв случай у дома.

10. Никога не отговаряйте на двусмислени, нецензурни, войнствени съобщения или на такива, които ви притесняват или ви карат да се чувствате неудобно. Стимулирайте детето да ви казва всеки път, когато попадне на подобно съобщение. Ако вие или детето ви получите съобщение, което е неприятно, има сексуален подтекст или съдържа заплахата, изпратете го на вашия Интернет доставчик или мобилен оператор - ако е през мобилен телефон, или пък подайте сигнал на Горещата линия за борба с незаконно и вредно за деца съдържание и поведение в Интернет Web112.net. Инструктирайте детето да не отваря никакви връзки или приложения, изпратени по електронна поща или през Скайп, от хора, които не познава. Подобни връзки често водят до порно или други неподходящи за деца сайтове или до нежелан контакт.

11. Обяснете на детето, че не всичко, което чете в мрежата, е вярно. Всяка оферта, която изглежда твърде изгодна, най-вероятно е измама. Бъдете много внимателни към предложения, изискващи да отидете на среща, някой да ви посети у дома, да изпратите пари или да предоставите информация за банковата си карта.

12. Формулирайте ясни правила за ползване на Интернет от детето. Обсъдете ги с него. Напишете ги и ги поставете някъде близо до компютъра. Дори детето ви да ползва Интернет клуб, писаните правила са много важни. Те издигат споразумението до ранг на договор. Не забравяйте, че трябва да контролирате спазването на тези правила, сред които трябва да фигурира и количеството време, прекарвано пред компютъра. Прекалено дългото засядане на детето пред компютъра до късно през нощта може да е симптом за наличие на проблем. Помнете, че компютърът и Интернет услугите не трябва да се използват като електронна бавачка.

Примерни правила за безопасност, които можете да уговорите с детето

Никога няма да давам информация за адреса, телефона си, мобилните телефони на родителите ми, техните служебни адреси и телефони, името или адреса на училището ми без изричното разрешение на родителите си.

Ще се регистрирам онлайн само с псевдоним, който не звучи провокативно или двусмислено.

Ако попадна на информация, която ме кара да се чувствам неудобно, веднага ще кажа на родителите си или ще подам сигнал на Горещата линия за борба с незаконно и вредно за деца съдържание и поведение в Интернет Web112.net.

Никога няма да се съгласявам да се срещам с някого, с когото съм се запознал в Мрежата, без да го обсъдя първо с родителите си. Ако те се съгласят, ще уговоря срещата на обществено място и ще взема със себе си майка или татко.

Никога няма да изпращам своя снимка или каквото и да е на някого, без да питам родителите си.

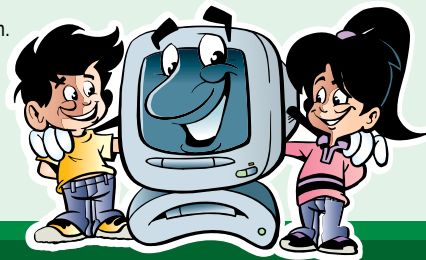
Няма да отговарям на съобщения, които са лоши, жестоки или ме карат да се чувствам неудобно. Аз не съм виновен, че получавам такива съобщения, но ако това се случи, веднага ще кажа на родителите си или ще подам сигнал на Горещата линия за борба с незаконно и вредно за деца съдържание и поведение в Интернет Web112.net.

Ще уточнявам с родителите си правилата за работа в Интернет.

Заедно ще решаваме кога мога да го ползвам, за колко време и кои сайтове мога да посещавам.

Няма да посещавам други места или да нарушавам тези правила без тяхно разрешение.

Още примерни правила и допълнителна полезна информация за родители можете да намерите на сайта на Националния център за безопасен Интернет Safenet.bg.

Интернет вкъщи или в клуба

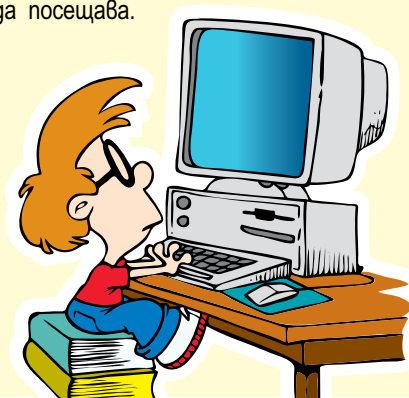
Преимущества на домашния достъп до Интернет са очевидни. Най-малкото бихте могли да упражнявате физически контрол.

Интернет клубът е по-рискова алтернатива. Почти няма Интернет клуб, който да е инсталирал програма за онлайн безопасност за деца на компютрите си. Често времето тече преди всичко в игри, голяма част от които са изпълнени с насилие, и трудно би могло да се каже, че те учат децата на нещо различно от закона на джунглата „Убий, за да не бъдеш убит“.

Нямате и не можете да имате никаква представа за това, какви места посещава детето ви в Интернет, „чати“ ли си и ако да, в кои сайтове и с кого.

Ако все пак нямате друг избор освен да пуснете детето в Интернет клуб:

- Изберете само един Интернет клуб, който то може да посещава.
- Запознайте се със собственика и персонала.
- Вместо да давате пари на детето, бихте могли да договорите месечен и дневен лимит за Интернет, който да плащате директно.
- Лимитирайте общия престой в клуба и игрите в мрежата.

Възможно ли е да създадем безопасен достъп на децата

На световния пазар съществуват различни методи за обезопасяване. За децата има специализирани детски търсачки. Те са „централно обезопасени“, сканират предварително съдържанието на всеки сайт и не допускат зареждането му, ако не отговаря на предварително зададените критерии за безопасност. Част от международните сайтове за онлайн игри за деца са също добре обезопасени и за регистрацията на детето в тях се изисква съгласие на родител.

Съществуват и софтуерни продукти, създадени специално за обезопасяване на персонални компютри и компютърни мрежи. В основни линии всички те правят 5 неща:

1. Ограничават времето, прекарано пред компютъра - родителят определя колко часа детето може да седи пред компютъра и когато зададеното време изтече, софтуерът автоматично изключва компютъра.

2. Лимитиране на времето в Интернет - родителят решава дали времето за Интернет да бъде същото или по-малко от това за компютъра.

3. Ограничаване на достъпа до определени сайтове. Осъществява се само от някои софтуерни продукти. Част от тях са на принципа на позитивен списък - допускат детето само до определени, предварително зададени сайтове. Обикновено родителите имат възможност да актуализират и обогатяват списъка на сайтовете. Други програми работят на забранителен принцип. Те сканират предварително съдържанието на сайта по ключови думи и не позволяват зареждането му по определени критерии.

4. Трекинг (проследяване и запазване на пътя) - може би е най-полезната част на обезопасителните програми. Така родителите могат във всеки момент да проверят кои сайтове е посетил детето им и колко време е било там. Запазват се дори разговорите в чата.

5. Периодично информиране на родителите (обикновено на всеки час) за движението на детето в Интернет. Това става посредством изпращане на запазените данни до и-мейла на родителя.

Повечето от тези функции притежава българската програма за родителски контрол Child Defender, която е лесна за инсталиране и настройка и е напълно безплатна. Програмата може да се сваля от сайта <http://www.childdef.com>. Много безплатни и платени програми можете да намерите в Интернет при търсене на “parental control software”.

Националният център за безопасен Интернет е част от Европейската мрежа от центрове за безопасен Интернет INSAFE и се управлява от две неправителствени организации – Фондация „Приложни изследвания и комуникации“ и Асоциация Родители под надзора на Обществен съвет за безопасен Интернет, който обединява над 20 гържавни, частни и неправителствени институции, организации и компании.

От 2006 г. към Националния център за безопасен интернет функционира Гореща интернет-линия за борба с незаконно вредно за деца съдържание и поведение в Интернет, която е член на Международната асоциация на интернет горещи линии INHOPE.

Националният център за безопасен Интернет се съфинансира от Програма „Безопасен Интернет“ на Европейската комисия.

Национален център за безопасен Интернет – Safenet.bg

Гореща интернет линия – Web112.net

Фондация Приложни изследвания и комуникации” – Arcfund.net

Асоциация Родители – Roditeli.org

DECONI

Асоциация Родители

